

MICHAŁ KLEIBER

Dokąd zmierza PAN? Odpowiedź na artykuł prof. Jacka Kuźnickiego

W numerze 3/2011 NAUKI ukazał się tekst prof. Jacka Kuźnickiego „Dokąd zmierza PAN?”, będący pisemną wersją jego wystąpienia podczas sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN w dniu 26 maja 2011 r. Odnotowując z satysfakcją aktywny udział członka Akademii w debacie na temat jej przyszłości, odpowiadam poniżej na postawione w artykule zarzuty.

Zarzut 1:

Kierownictwo Akademii nie przedstawiło własnego projektu ustawy o PAN.

Odpowiedź: Polska Akademia Nauk nie ma formalnych możliwości podejmowania inicjatywy ustawodawczej. Niezależnie od tego kierownictwo Akademii w kadencji 2007-2010 wielokrotnie – jeszcze w trakcie prac nad założeniami reformy systemu nauki – zwracało się do Pani Prof. B. Kudryckiej, minister nauki i szkolnictwa wyższego, z konkretnymi propozycjami zapisów dotyczących miejsca Akademii w systemie nauki w Polsce, zachowania autonomii korporacji i umacniania jej pozycji w środowisku naukowym. Kierownictwo PAN i inni przedstawiciele Akademii, w tym dyrektorzy instytutów, aktywnie uczestniczyli w kolejnych etapach prac legislacyjnych nad projektem ustawy o PAN i projektami innych ustaw dotyczących nauki. Oceny skuteczności tych działań dokonywać można wyłącznie w kontekście zasadniczych celów reformy postawionych sobie przez rząd. Faktem jest jednak, że ostateczny kształt ustawy o PAN okazał się znacznie korzystniejszy dla korporacji i jej jednostek naukowych od projektu ustawy pierwotnie zaproponowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego we wrześniu 2008 r. W szczególności zachowano nadzór Premiera nad Akademią, skreślono zapisy ograniczające autonomię Polskiej Akademii Nauk przy wyborze nowych członków Akademii, zrezygnowano z określenia w ustawie liczby i zakresu dziedzinowego wydziałów, skreślono zapisy ograniczające autonomię Polskiej Akademii Nauk przy tworzeniu komitetów naukowych, zachowano możliwość działalności oddziałów, a nawet wzmocniono ich pozycję w lokalnym środowisku naukowym i akademickim, przywrócono udział prezesów oddziałów w składzie Prezydium PAN, przywrócono zapisy umożliwiające kontynuowanie działalności zagranicznych stacji naukowych PAN, zapewniono udział w składzie Prezydium PAN przedstawicielom wydziałów i dyrektorów jednostek

---

Prof. dr hab. Michał Kleiber, prezes Polskiej Akademii Nauk

naukowych Akademii, przywrócono dotychczasowe przepisy dotyczące maksymalnego okresu zatrudnienia na stanowiskach asystenta lub adiunkta, z którymi stosunek pracy na tych stanowiskach został nawiązany przed wejściem w życie ustawy o PAN.

Chciałbym także przypomnieć, że w ustawach dotyczących reformy systemu nauki i systemu szkolnictwa wyższego znalazły się rozwiązania zgłaszane przez władze Akademii dotyczące m.in. rozszerzenia form współpracy jednostek naukowych Akademii i szkół wyższych. Również w kwestii wyborów dyrektorów jednostek naukowych PAN władze Akademii, wyprzedzając uregulowania przyjęte w nowej ustawie o PAN, podejmowały działania mające na celu zapewnienie udziału w tych konkursach najlepszych kandydatów, w tym reprezentujących również zagraniczne środowiska naukowe.

Zarzut 2:

Ustalając podział korporacji na wydziały, nie wykorzystano możliwości, które dała ustawa o PAN.

Odpowiedź: Podział na wydziały, podobnie jak projekt całego statutu PAN, był konsultowany w szeroko rozumianym środowisku Akademii (członkowie, jednostki naukowe, komitety naukowe i problemowe). Wyniki akcji konsultacyjnej (w tym m.in. odpowiedzi na dwa pisma Prezesa PAN z 27 lipca 2010 r. i 31 sierpnia 2010 r. w sprawie wariantów podziału struktury korporacyjnej na wydziały) pozwoliły na przygotowanie projektu statutu Akademii, który uwzględnia oczekiwania całego środowiska związanego z korporacją. Projekt był omawiany na posiedzeniach Prezydium PAN i spotkaniach z ówczesnymi przewodniczącymi Wydziałów Akademii. Jego ostateczny kształt został zatwierdzony zdecydowaną większością głosów na sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN w dniu 24 listopada 2010 r. Można z pewnością uznać, że przyjęty podział na wydziały jest wyrazem aktualnych poglądów korporacji Akademii zademonstrowanych w całkowicie demokratyczny sposób.

Zarzut 3:

Ustawa zamiast łączyć, dzieli Akademię, np. na starszych i młodszych wiekiem członków.

Odpowiedź: Kierownictwo Akademii wielokrotnie na spotkaniach z udziałem Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz na posiedzeniach sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży oraz Podkomisji Specjalnej do spraw Nauki zwracało uwagę na niestosowność zapisów o cenzusie wiekowym. Wolą projektodawcy ustawy i ustawodawcy było utrzymanie tego zapisu. Należy zaznaczyć, że w wyniku propozycji zgłoszonych przez kierownictwo Akademii proponowane zapisy zostały znacznie złagodzone i dotyczą obecnie jedynie funkcji pełnionych z wyboru na podstawie umowy o pracę i udziału w pracach rad kuratorów.

Zarzut 4:

Poważnym błędem było zaniechanie wykorzystania przez PAN środków europejskich w ramach funduszy strukturalnych.

Odpowiedź: Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk, Akademia działa poprzez organy, korporację uczonych oraz utworzone przez Akademię instytuty naukowe, pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne. Mając na względzie opisaną wyżej konstrukcję prawną PAN, nie można Akademii porównywać z uniwersytetem, który w stosunkach prawnych występuje jako jeden podmiot. W przypadku Akademii beneficjentami są poszczególne instytuty, a sama Akademia jako osoba prawna występuje tylko wówczas, gdy o projekt ubiega się jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej.

Należy z satysfakcją odnotować, iż instytuty Akademii były w tej sprawie bardzo aktywne i ubiegały się o środki unijne z dużymi sukcesami. Już dzisiaj wiadomo, że w latach 2007-2013 do instytutów PAN trafi z funduszy strukturalnych ponad 1 mld zł.

Także władze Akademii z sukcesem zabiegały o środki unijne. Pozyskano m.in. w ramach RPO Województwa Mazowieckiego fundusze w wysokości 75,8 mln zł (85% kosztów całkowitych, które są szacowane na kwotę 89,6 mln zł) na sfinansowanie projektu utworzenia Centrum Badawczego PAN *Konwersja energii i źródła odnawialne* w Jabłonie. Beneficjentem tych środków został ostatecznie Instytut Maszyn Przepływowych PAN w Gdańsku, który przy udziale powołanego zamiejscowego zakładu naukowego będzie zajmował się budową i nadzorem naukowym nad nowo powstałym centrum badawczym.

Spśród jednostek naukowych nieposiadających osobowości prawnej aktywnie i z sukcesem aplikuje o środki z funduszy strukturalnych Biblioteka Gdańska, która w ramach ZPORR pozyskała fundusze na rewaloryzację i adaptację budynków Biblioteki Gdańskiej, a obecnie uczestniczy w realizacji przedsięwzięcia pn. Pomorska Biblioteka Cyfrowa.

Władze Akademii wspierały skutecznie starania placówek PAN o pozyskiwanie środków finansowych również z innych źródeł na badania i inwestycje, w tym m.in. na modernizację i remont statku naukowo-badawczego s/y „Oceania” (Instytut Oceanologii PAN w Sopocie), rozbudowę i modernizację obiektów jednostek naukowych PAN w Olsztynie, Warszawie, Zabrzu, Krakowie, Lublinie, Gdańsku, Gliwicach.

Zarzut 5:

Jak to się stało, że w ciągu ostatnich 10 lat niektóre majątki zostały kompletnie zdewastowane, a inne pozostawiono sobie, bez szans na dalszy rozwój?

Odpowiedź: Majątek Akademii (prawie 9440 ha, ponad 1600 budynków i innych obiektów) w zdecydowanej większości został użyczony instytutom Polskiej Akademii Nauk posiadającym osobowość prawną lub przekazany do bezpośredniego zarządzania innym

jednostkom organizacyjnym PAN (nieposiadającym osobowości prawnej) dla realizacji ich zadań statutowych. Obowiązkiem każdego z tych użytkowników jest utrzymanie nieruchomości w stanie co najmniej nie pogorszonym. Kierownictwo Akademii wspiera działania władz instytutów w celu poprawy stanu infrastruktury. W wyniku inicjatywy podjętej przez Akademię w 2011 r., z programu „Zielone inwestycje” finansowanego przez NFOŚ, PAN pozyskała łączną kwotę 3 mln zł dla trzech obiektów spełniających wymagane w konkursie kryteria, w tym m.in. dla budynku użyczonego Międzynarodowemu Instytutowi Biologii Molekularnej i Komórkowej.

Polska Akademia Nauk od 2008 r. prowadzi działania mające na celu restrukturyzację majątku, podniesienie jego wartości i stworzenie warunków dla jego efektywnego wykorzystania, w tym inicjatywy zmierzające do wydzielenia i zbycia zbędnych dla działalności Akademii i jej jednostek części nieruchomości. W celu kontynuacji podjętych działań oraz osiągnięcia stanu, w którym gospodarowanie nieruchomościami w sposób racjonalny zmierzać będzie do zapewnienia powiązań pomiędzy realizacją zadań Akademii określonych w art. 2 ustawy o PAN a stworzeniem trwałej i nowoczesnej bazy dla ich realizacji, w Kancelarii przygotowana została „*Strategia gospodarowania nieruchomościami*” (dostępna na stronie internetowej PAN: komunikaty i ogłoszenia > komunikaty bieżące > nieruchomości). Jej podstawowym założeniem jest określenie możliwie najbardziej efektywnego sposobu gospodarowania nieruchomościami, zarówno tymi, które zostały przekazane do korzystania jednostkom PAN, jak i tymi, które zarządzane są bezpośrednio przez Akademię.

Zarzut 6:

Dlaczego nie próbowaliśmy uzyskać funduszy na budowę statku badawczego zdolnego do rejsów dalekomorskich?

Odpowiedź: Władze Akademii miały i mają świadomość znaczenia merytorycznego i prestiżowego posiadania Stacji Badawczej na Antarktydzie. Dlatego podejmowaliśmy liczne działania mające na celu pozyskanie środków finansowych na budowę, wyposażenie i eksploatację polskiego statku do zadań badawczo-edukacyjnych i transportowych oraz na modernizację Stacji im. H. Arctowskiego. Między innymi w marcu 2010 r. delegacja Polskiej Akademii Nauk, z wiceprezesem PAN prof. Wojciechem Stecem na czele, spotkała się z ministrem środowiska, prof. Andrzejem Kraszewskim. W dniu 29 czerwca tego samego roku została podpisana *Deklaracja intencji w sprawie budowy statku*, której sygnatariuszami były następujące instytucje: Zakład Biologii Antarktyki PAN, Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Uniwersytet Warszawski, Akademia Marynarki Wojennej oraz Państwowy Instytut Geologiczny. Deklaracja zobowiązuje sygnatariuszy do wspólnego podejmowania działań mających na celu pozyskanie środków na budowę statku. W lipcu 2010 r. wystąpiłem do Ministra Środowiska z prośbą o rozważenie moż-

liwości finansowego wsparcia budowy statku i inwestycji, które miałyby na celu unowocześnienie Stacji im. H. Arctowskiego na Antarktydzie. Niestety, Minister Środowiska uznał, że inwestycje te nie kwalifikują się do finansowania w ramach środków, którymi dysponuje resort.

Zarzut 7:**Straciliśmy też okazję na utworzenie nowych instytutów.**

Odpowiedź: Trudno zgodzić się także z tym zarzutem. W kadencji 2007-2010 podjęliśmy działania mające na celu zmiany strukturalne w pionie badawczym ukierunkowane na konsolidację organizacyjną i osiągnięcie statusu instytutu PAN przez placówki naukowe nieposiadające osobowości prawnej. W tym okresie rozpoczęły działalność cztery nowe instytuty: Instytut Biologii Medycznej PAN (utworzony w miejsce zlikwidowanego Centrum Biologii Medycznej PAN), Europejskie Regionalne Centrum Ekohydrologii (instytut międzynarodowy utworzony w miejsce zlikwidowanego Międzynarodowego Centrum Ekologii PAN), Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN (utworzony w miejsce zlikwidowanego Zakładu Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN), Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN (utworzony w miejsce zlikwidowanych: Zakładu Archeologii Śródziemnomorskiej PAN i Zakładu Krajów Pozaeuropejskich PAN). Pod koniec 2010 r. utworzono kolejne trzy instytuty: Instytut Biologii Ssaków PAN (w miejsce zlikwidowanego Zakładu Badania Ssaków PAN), Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych PAN (w miejsce zlikwidowanej pomocniczej jednostki naukowej o tej samej nazwie), Centrum Fizyki Teoretycznej PAN (w miejsce zlikwidowanej pomocniczej jednostki naukowej o tej samej nazwie). W obecnej kadencji kontynuujemy działania restrukturyzacyjne, które mają na celu konsolidację i wzmacnianie potencjału badawczego Polskiej Akademii Nauk. Między innymi z dniem 1 stycznia 2012 r. Zakład Biologii Antarktyki został włączony w strukturę Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN. Włączenie Zakładu do silnego i dużego instytutu naukowego zapewni znaczące wzbogacenie badań antarktycznych o najnowszy arsenał technik badawczych z zakresu biologii molekularnej.

Zarzut 8:**Dlaczego Akademia traci miliony na przegrane procesy sądowe, dlaczego opłaca kancelarie prawnicze, które występują przeciwko pracownikom Akademii, pobierając ogromne honoraria i przegrywając takie procesy?**

Odpowiedź: Jedyńm procesem prowadzonym przez Akademię przeciwko swoim byłym pracownikom była sprawa sądowa, rozpoczęta jeszcze w 2006 r. i zakończona 11 grudnia 2008 r. wyrokiem oddalającym powództwo. Po tym terminie Kancelaria PAN nie prowadziła już tego rodzaju procesów.

Obecnie zewnętrzne kancelarie prawne zatrudnia się w wyjątkowych przypadkach, głównie w sprawach wymagających wyjazdów poza województwo mazowieckie.

Warto przy okazji przypomnieć, że w kadencji 2007-2011 władze Akademii doprowadziły do zakończenia wieloletnich sporów sądowych, m.in. z Gminą Jabłonna o zapłatę odszkodowania za niezrealizowanie postanowień ugody z dnia 18 lutego 1998 r. W wyniku tego postępowania Gmina Jabłonna zapłaciła Polskiej Akademii Nauk prawie 5 mln zł odszkodowania.

Zarzut 9:

Niewielkie uczestnictwo w organizacji obchodów rocznicy przyznania Nagrody Nobla Marii Skłodowskiej-Curie.

Odpowiedź: Wyjątkowo niezasadny zarzut niemający żadnego potwierdzenia w faktach. Rok Marii Skłodowskiej-Curie wypełniony był ważnymi przedsięwzięciami, które w wymiarze centralnym i międzynarodowym przygotowywała Polska Akademia Nauk, a na szczeblu regionalnym i lokalnym organizowało Polskie Towarzystwo Chemiczne. Polska Akademia Nauk przygotowała kilkadziesiąt różnorodnych przedsięwzięć w kraju i za granicą: konferencje, wydawnictwa, wystawy, prezentacje, udział w Festiwalu Nauki. Między innymi Akademia była współorganizatorem uroczystej inauguracji obchodów Międzynarodowego Roku Chemii (27-28 stycznia 2011 r. w siedzibie UNESCO w Paryżu) oraz inauguracji obchodów setnej rocznicy przyznania Marii Skłodowskiej-Curie Nagrody Nobla w dziedzinie chemii (29 stycznia 2011 r. na paryskiej Sorbonie). Od 8 do 11 kwietnia 2011 r. odbyło się w siedzibie Akademii w Warszawie posiedzenie IUPAC, a w dniach 19-20 maja toczyły się obrady konferencji nt. „Wiek po Marii Skłodowskiej-Curie. Emancypacja kobiet w Polsce i we Francji”, przygotowanej we współpracy francusko-polskiej. 7 czerwca 2011 r. Polska Akademia Nauk i Polskie Towarzystwo Chemiczne przygotowały w Senacie RP sesję naukową poświęconą roli i znaczeniu chemii i jej osiągnięciom. Od 6 do 11 września odbywała się, zorganizowana wspólnie z francuskimi partnerami, IV Międzynarodowa Konferencja „Kataliza w ochronie środowiska: usuwanie zanieczyszczeń ze środowiska, energia odnawialna i czyste paliwa”. Od 22 do 27 listopada trwało pięć specjalnych sympozjów, które koncentrowały się na problemach ujętych przez IUPAC w założeniach programowych Międzynarodowego Roku Chemii, a mianowicie: chemia w zrównoważonym rozwoju, kobiety w nauce, edukacja chemiczna, biznes i wspieranie regionów mniej rozwiniętych oraz chemia supramolekularna. Uczestniczyli w nich wybitni naukowcy z całego świata, w tym laureaci Nagrody Nobla w dziedzinie chemii profesorowie: Ada Yonath, Jean-Marie Lehn i Lee Yuan Tseh. W dniu 25 listopada 2011 r. Akademia zorganizowała na Zamku Królewskim w Warszawie uroczystości zamknięcia roku jubileuszowego z bardzo bogatą częścią merytoryczną i z udziałem kilkuset przedstawicieli świata nauki i polityki Polski,

Francji i innych krajów. Akademia brała też kluczowy udział w przygotowaniu 6 października 2011 r. uroczystości poświęconej Marii Skłodowskiej-Curie w Brukseli, w historycznym miejscu tzw. konferencji solvey'owskich w hotelu Metropol.

Spośród licznych publikacji, przygotowanych w związku z setną rocznicą przyznania Marii Skłodowskiej-Curie Nagrody Nobla warto wymienić wydanie książki *Misja nauk chemicznych* – dzieło zbiorowe pod redakcją prof. Bogdana Marcińca oraz trzy inne monografie, których tematem jest działalność Marii Skłodowskiej-Curie i innych wybitnych polskich chemików XIX i XX wieku, a także osiągnięcia polskiej chemii w tej epoce.

Na dorobek obchodów rocznicowych składają się również wystawy poświęcone Marii Skłodowskiej-Curie pokazane w Polsce i za granicą.

Zarzut 10:

Akademia nie wykorzystała swojego potencjału w organizacji imprez w ramach polskiej Prezydencji w Radzie UE.

Odpowiedź: W dniu 7 lipca 2011 r., w związku z objęciem przez Polskę przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie odbyła się konferencja pt.: „Scientific Support to a Competitive European Low Carbon Economy: Energy, Transport and Emerging Technologies” (*Wsparcie naukowe dla konkurencyjnej niskoemisyjnej gospodarki w Europie: energetyka, transport i nowe technologie*) zorganizowana wspólnie przez: European Commission's Joint Research Centre (JRC) (Wspólnotowe Centrum Badawcze Komisji Europejskiej), Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Polską Akademię Nauk.

W dniach 20-21 października br. w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja „Governance and ethics of nanosciences and nanotechnologies – NANOETHICS 2011”, zorganizowana przez Polską Akademię Nauk na zlecenie Komisji Europejskiej. Wydarzenie objęte patronatem Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Prezesa Polskiej Akademii Nauk było oficjalnym spotkaniem naukowym w ramach polskiej Prezydencji w Radzie UE. Konferencja zgromadziła liczne międzynarodowe grono uczonych i ekspertów w zakresie innowacyjnych technologii i nanonauk. W spotkaniu uczestniczyli reprezentanci Dyrekcji Generalnej ds. Badań i Rozwoju Komisji Europejskiej oraz przedstawiciele krajów członkowskich UE: Polski, Wielkiej Brytanii, Szwecji, Włoch, Belgii, Austrii, Holandii, Francji, Finlandii i Niemiec, a także Rosji, Norwegii, USA i RPA.

Polska Akademia Nauk była także współorganizatorem spotkania organizacji EFFLA (European Forum for Forward Look Activities), w której jestem członkiem władz.

W ramach Prezydencji Polska Akademia Nauk przygotowała także wystawy poświęcone Marii Skłodowskiej-Curie, które zaprezentowano w siedzibie Rady Unii Euro-

pejskiej w Brukseli, w Biurze Promocji Nauki PolSCA PAN w Brukseli i w Ambasadzie RP w Brukseli.

Przy organizacji wielu innych imprez naukowych w ramach polskiej prezydencji kluczowy był udział Krajowego Punktu Kontaktowego, działającego w strukturze IPPT PAN.

Zarzut 11:

W ramach nowej ustawy można wprowadzić ekspercką, a nie parametryczną ocenę instytutów oraz ich zespołów.

Odpowiedź: W trakcie prac legislacyjnych nad projektem ustawy o PAN kierownictwo Akademii zgłosiło propozycję powołania rad kuratorów, co zostało zaakceptowane. Zgodnie z zapisami ustawowymi do zadań rad należy m.in. przeprowadzenie okresowej merytorycznej oceny instytutów naukowych na potrzeby Akademii i jej organów, występowanie do prezesa z wnioskami o utworzenie, połączenie, podział, reorganizację, przekształcenie albo likwidację instytutu. Kierownictwo Akademii zamierza wzmocnić znaczenie oceny merytorycznej dokonywanej przez rady kuratorów. W uwagach do projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym zgłosiliśmy w związku z tym postulat, aby oceny te były uwzględniane przy ocenie parametrycznej. Odzwierciedleniem takiej polityki kierownictwa Akademii jest też umieszczenie w projekcie Misji Akademii, jako jednego z środków realizacji celów strategicznych „Przeprowadzenie rzetelnej oceny poziomu badań w jednostkach naukowych PAN, która wraz z oceną Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego umożliwi stopniowe wzmocnienie najlepszych jednostek naukowych i restrukturyzację lub likwidację jednostek słabych”.

Rady kuratorów opracowują obecnie zasady oceny instytutów PAN, która zostanie przeprowadzona w bieżącej kadencji.

Zarzut 12: Ewentualne ograniczanie liczby komitetów.

Odpowiedź: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego planowało ustawowe zmniejszenie liczby komitetów naukowych do 30. Po protestach kierownictwa Akademii usunięto te regulacje ograniczające autonomię korporacji. Liczbę i strukturę komitetów określają uchwały Zgromadzenia Ogólnego na wniosek wydziałów PAN. Niezależnie od tego racjonalizacja struktury komitetów wydaje się niezbędna, ponieważ jednym z zarzutów stawianych Akademii jest zbytne rozdrobnienie jej komitetów. W tej kadencji powołano 111 komitetów naukowych i problemowych. Kierownictwo Akademii uważa, że decyzje o ewentualnej zmianie struktury komitetów powinny być podjęte po ocenie działalności komitetów, której zgodnie z ustawą o PAN rady kuratorów dokonają w połowie kadencji.

Zarzut 13:

Na komitety naukowe w 2010 r. przeznaczono 2% budżetu PAN, a w tym roku (prof. J. Kuźnicki pisał o roku 2011 – przyp. MK) będzie to poniżej 1%?

Odpowiedź: Środki na działalność komitetów w 2011 r. wynosiły 3891,3 tys. zł i **stanowiły 4,8%** łącznego budżetu PAN obejmującego dotację podmiotową i dotację celową na inwestycje, natomiast udział wydatków planowanych na działalność komitetów liczony w relacji do dotacji podmiotowej **wynosił 5,1%**. Należy podkreślić, że kwota ta nie obejmuje środków na usługi poligraficzne związane z publikacjami komitetów, drukowanymi w Warszawskiej Drukarni Naukowej. Środki na ten cel w 2011 r. zostały bezpośrednio skierowane do Drukarni w formie dotacji podmiotowej. Zatem podana wyżej kwota jest zaniżona o koszty usług poligraficznych, które w części dotyczącej działalności wydawniczej komitetów zostały oszacowane na sumę 531,6 tys. zł.

Warto przy tym pamiętać, że w wyniku zmiany zasad finansowania jednostek nieposiadających osobowości prawnej wysokość budżetu PAN na rok 2011 w istotny sposób odbiegała od kwoty z roku 2010 – budżet Akademii w roku 2011 był o prawie 50% wyższy od budżetu z roku 2010. Aby porównać lata 2010 i 2011, należałoby w związku z tym odpowiednio skorygować zarówno wydatki roku 2010 przeznaczone na działalność komitetów (*powiększyć o środki DWB/DUN*), jak i doprowadzić budżet Akademii w obydwu latach do warunków porównywalnych.

Zarzut 14:

Prestiż Akademii obniżył się w ostatnich latach.

Odpowiedź: W ocenie piszącego te słowa obniżanie prestiżu Akademii rozpoczęło się niestety już dawno, a szczególnie wyraźnie po wejściu w życie ustawy z 25 kwietnia 1997 r. o PAN. Kierownictwo Akademii w kadencji 2007-2010 podejmowało liczne inicjatywy mające na celu odwrócenie tej niekorzystnej tendencji. Trzeba jednak pamiętać o realiach politycznych, w jakich działała Akademia w ostatnich czterech latach i o zamierzeniach niektórych partii politycznych wobec PAN. Starania o podniesienie rangi Akademii pozostają oczywiście ważnym celem wszystkich jej członków, a działania władz Akademii w tym zakresie przyczyniły się do wzrostu pozycji PAN w środowisku naukowym i społeczno-politycznym w Polsce i na świecie. Świadczy o tym m.in.:

- 1) Udział przedstawicieli najwyższych władz państwowych w sesjach Zgromadzenia Ogólnego PAN, w tym m.in.:
  - Lecha Kaczyńskiego, Prezydenta RP (21 maja 2009 r.),
  - Bronisława Komorowskiego, Marszałka Sejmu RP (21 maja 2009 r.),
  - Bogdana Borusewicza, Marszałka Senatu RP (21 maja 2009 r.),
  - Waldemara Pawlaka, wicepremiera i ministra gospodarki (15 grudnia 2008 r.),
  - Michała Boniego, ministra – członka Rady Ministrów RP, Szefa Zespołu Dorad-

- ców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów RP (29 maja 2008 r., 10 grudnia 2009 r.),
- Barbary Kudryckiej, minister nauki i szkolnictwa wyższego (21 maja 2009 r., 10 grudnia 2009 r., 27 maja 2010 r.);
- 2) Udział PAN w debacie publicznej:
- spotkanie Al Gore’a, byłego wiceprezydenta USA, laureata Pokojowej Nagrody Nobla z przedstawicielami warszawskiego środowiska naukowego w Pałacu Staszica (12 marca 2008 r.),
  - „International Roundtable: Sustaining Progress in the Life Sciences: Strategies for Managing Dual Use Research of Concern” (Waszyngton, 5-6 listopada 2008 r.),
  - wykład prof. Wiesława Masłowskiego (Uniwersytet w Monterey, USA) „Causes, Rates and Consequences of Warming Arctic Climate” z udziałem Al Gore’a (Poznań, 11 grudnia 2008 r.),
  - konferencja „Polska 2020 – scenariusze rozwoju Polski” (Warszawa, 16 lutego 2009 r.).

Warto podkreślić również wzrost pozycji PAN w kraju i na arenie międzynarodowej w dziedzinie etyki w nauce. Składają się na to m.in.:

- 1) powołanie w ustawie o PAN, z inicjatywy kierownictwa Akademii, Komisji do spraw Etyki w Nauce służącej całemu polskiemu środowisku akademickiemu i naukowemu (wybory potwierdziły wagę tej inicjatywy, zgłoszono bowiem aż 44 kandydatów reprezentujących całe środowisko naukowe i akademickie w Polsce, a przewodniczącym Komisji jest wybitny prawnik prof. Andrzej Zoll);
- 2) powołanie Komitetu Bioetyki przy Prezydium PAN, który ma wypracować opinie dotyczące szeregu trudnych zagadnień, w jakich nasz kraj dotychczas nie zajął stanowiska (np. problem zapłodnienia *in vitro*);
- 3) uzyskanie przez wiceprezesa PAN (prof. A. Górski) funkcji przewodniczącego Biosecurity Working Group w ramach IAP, w skład której wchodzi m.in. akademie nauk USA, Wielkiej Brytanii, Chin, Nigerii, Australii, Egiptu, a w najbliższej przyszłości wejdą przedstawiciele Akademii Nauk Rosji.

Podsumowaniem aktywności i dorobku jednostek naukowych Polskiej Akademii Nauk w zakresie ochrony narodowej własności intelektualnej było opracowanie w Kancelarii PAN (w polskiej i angielskiej wersji językowej) zestawienia zgłoszeń patentowych oraz patentów zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Baza patentów jest dostępna na stronie internetowej Akademii i została wydana na płytach CD.

Trzeba także przypomnieć, że w celu zaktywizowania środowiska naukowego PAN do wypracowywania stanowisk i ekspertyz dotyczących ważnych problemów gospodarczych i społecznych, w 2009 r. powołano 40 zespołów eksperckich i integracyjno-eksperckich, z których 18 przygotowało 20 ekspertyz opublikowanych w książce *Refleksje*

nad stanem wybranych obszarów nauki w Polsce (696 stron). Dodatkowo jeden z zespołów opracował ekspertyzę już po ukazaniu się książki, zaś cztery inne przygotowały zarysy opracowań. Te dane dowodzą aktywności Akademii w sprawie wzmocnienia wizerunku komitetów jako reprezentatywnych ośrodków kształtowania opinii dotyczących rozwoju badań w Polsce. Odnotować trzeba również nowe inicjatywy w sprawie studiów doktoranckich dotyczące wprowadzenia opcji środowiskowych studiów (realizowanych wspólnie z uczelniami) oraz powołania Samorządu Doktorantów PAN.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że sytuacja w Akademii ciągle jest niestety daleka od zaspokojenia ze wszech miar zasadnych oczekiwań jej członków i pracowników – a także, jak wierzę, potrzeb kraju. Należałoby jednak powtórzyć za prof. Jackiem Kuźnickim: *Czy my, członkowie Akademii, możemy z ręką na sercu powiedzieć, że zrobiliśmy wszystko, by utrzymać prestiż i znaczenie PAN? Czy byliśmy lojalni wobec naszej korporacji?* Przyszłość korporacji będzie w dużej mierze zależała od zaangażowania się wszystkich jej członków w działania na rzecz rozwoju Akademii i współpracy w tym zakresie. Dlatego tak duże znaczenie będzie miała rozpoczęta na 119. Sesji Zgromadzenia Ogólnego PAN środowiskowa debata na temat misji i strategicznych kierunków rozwoju Akademii, których przyjęcie jest warunkiem niezbędnym do osiągnięcia jakiegokolwiek poprawy sytuacji Akademii. Temu celowi nie zaszkodziłoby z pewnością także rozważne i precyzyjne formułowanie przez członków Akademii propozycji dotyczących udoskonaleń w działaniach naszej instytucji.

Where is PAN heading for? Answer to the article by Jacek Kuźnicki

The author explains and comments some views presented in the article „Where is PAN heading for?” by Jacek Kuźnicki published in *Nauka* nr 3/2011.

